

УДК: 378: 373. 31 + 372. 874

Н.С. КОЛЕСНИК

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ НОВІТНІХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Резюме. У статті представлено історичні відомості щодо виникнення інтерактивного навчання; розкрито особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання сучасних новітніх цифрових технологій у творчій діяльності учнів; з'ясовано, що використання сучасних 3D-технологій стають новим зображально-виражальним засобом і розширюють акустичний і візуальний простір. Запропоновано технологію використання графічного редактора MS Word, програм Power Point, Microsoft Publisher.

Ключові слова: інтерактивне навчання, сучасні цифрові технології, візуальний простір, підготовка майбутніх учителів початкової школи, інформаційно-комунікаційні технології.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи залежить від упровадження в навчально-виховний процес сучасних новітніх цифрових технологій, зокрема у творчу діяльність учнів, які б змінили функцію вчителя, діяльність котрого була б спрямована на створення умов для саморозвитку суб'єктів навчання, формування та розвитку їхніх потреб і здібностей. Такими результативними технологіями, які давали б змогу підготувати особистість до активного життя в суспільстві й дозволяли б редагувати, розширювати й удосконалювати та робити більш осмисленим її соціальний досвід, як виявляють результати експериментальних досліджень, є новітні цифрові технології.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена тим, що використання цифрових технологій змінює мову аудіовізуальних мистецтв, методи та технології виготовлення, сприйняття молодшими школярами художніх витворів. Упровадження сучасних новітніх цифрових технологій у підготовку майбутніх учителів початкової школи перебуває в стадії становлення. Причому це і є суттєвою властивістю для всіх навчальних предметів, оскільки спостерігаємо досить помітну тенденцію між результатами навчання в початковій школі та відповідною підготовкою майбутніх учителів початкової школи щодо використання в дієво-практичному компоненті засобів і методів навчання, заснованих на використанні сучасних новітніх цифрових технологій.

У процесі використання майбутніми вчителями початкової школи сучасних новітніх цифрових технологій забезпечується досягнення атмосфери співробітництва, порозуміння й доброзичливості, створюються умови для найбільш ефективного формування в учнів умінь і навичок критичного мислення, розвитку творчого потенціалу й самореалізації особистості, що дасть змогу на практиці реалізувати особистісно орієнтоване навчання.

Якщо звернутися до історії виникнення інтерактивного навчання, то елементи його прояву можна знайти за стародавніх часів. Зокрема, Сократ примушував своїх слухачів через запитання й відповіді знаходити «істину». Платон пропонував давати освіту дітям із 6-річного віку та розвивати їх за допомогою ігор, бесід, казок, пісень тощо. Конфуцій у заснованій ним школі не дотримувався регламентованих за часом і змістом навчальних занять. Навчання й виховання відбувалось у процесі довільних бесід, які часто мали евристичний характер. До основ групової роботи також покладено ідеї Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Дж. Дьюї про вільний розвиток особистості, систему групового навчання А. Белла та Дж. Ланкастера, Дальтон-план Е. Паркхерст.

Проблема сучасних новітніх цифрових технологій, із-поміж них й інтерактивних, була об'єктом фундаментальних досліджень багатьох науковців, педагогів-практиків. Зокрема, дослідженню технологічного підходу в підготовці майбутніх учителів присвячено праці К. Баханова, І. Беха, І. Дичківської, В. Дьяченка, І. Зязюна, М. Кларіна, О. Коберника, О. Падалки, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Пехоти, І. Якиманської, С. Якименко та ін. Проблему інтерактивності як здатності комп'ютерного засобу навчання забезпечити вербальний чи невербальний навчальний діалог між молодшими школярами та комп'ютером порушено в працях В. Бикова, О. Коршунової, Ю. Марчука, Ю. Машбиць, Н. Побірченко та ін.

Мета запропонованої статті – розкрити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання сучасних новітніх цифрових технологій у творчій діяльності учнів.

Міністр освіти й науки України Лілія Гриневич зазначає: «Діти мають здобути вміння й компетентності XXI століття, які узгоджені країнами Європейського Союзу і які сьогодні потрібні сучасному українцю. Окрім знання рідної державної мови, двох іноземних мов, інформаційних технологій, умінь критично мислити, аналізувати, працювати в команді, навичок фінансової грамотності, нашим дітям потрібна освіта для життя. І це основна мета нової української школи» [2, 3].

Процес підготовки майбутніх учителів початкової школи потребує оволодіння ними теорією та практикою використання сучасних новітніх цифрових технологій і формування в них професійно важливих рис особистості вчителя. Можна сказати, що центральною ланкою системи підготовки майбутніх учителів початкової школи має бути особистісно зорієнтована підготовка майбутніх фахівців, яка інтегрує всі інші елементи цієї системи, адже за умов використання традиційних методів і засобів навчання майбутні вчителі початкової школи залишаються об'єктами навчально-виховного процесу, що унеможлиблює формування в них професійної готовності (у її теоретичному, практичному, особистісному аспектах) розвинути необхідні для майбутніх учителів початкової школи особистісні якості.

На думку О. Кравчук, готовність до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності, у спектрі здійснення практичної діяльності передбачає насамперед оволодіння системою інформаційних знань, умінь і навичок на рівні користувача [4, 36].

Для активізації пізнавальної активності майбутніх учителів початкової школи, розвитку їхніх творчих здібностей, більш якісної фахової підготовки все ширшого використання набуває моделювання з використанням сучасних новітніх цифрових технологій, виконання віртуальних дослідів, лабораторних робіт, особливо для тих явищ, приладів, котрі неможливо виконати в реальних умовах. Моделювання з використанням комп'ютерів дає змогу продемонструвати й дослідити властивості об'єктів, явищ, а також багаторазове виконання певних дій, сформувати вміння та навички виконання певних операцій. У процесі моделювання студент виконує роль дослідника, експериментатора, що включає його в процес інтерактивного навчання.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи є специфічною й досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Використання сучасних новітніх цифрових технологій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій.

Зокрема, С. Вдович, О. Палка зауважують, що педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування. Їм властиві чітка мотивація інноваційної діяльності та викристалізована інноваційна позиція, здатність не лише включатися в інноваційні процеси, але й бути їх ініціатором [5, 7]. І. Дичківська виокремлює три групи творчих педагогів: 1) педагоги-винахідники, які приходять до нового в результаті власних пошуків; 2) педагоги-модернізатори, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату; 3) педагоги-майстри, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи [3, 145].

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка на практичних заняттях із дисциплін «Основи комп'ютерної графіки. Дизайн-освіта», «Технологія і матеріалознавство. Практикум з художньої праці», «Технології викладання трудового навчання» виявлено що, продуктивність навчання, а отже, і якість підготовки фахівців у системі вищої освіти визначається тим, наскільки студенти активно включаються в процес навчання, стають суб'єктами засвоєння навчального матеріалу, є глибоко мотивованими й особисто зацікавленими в його вивченні. А це можливо за умови використання сучасних новітніх цифрових технологій, які створюють сприятливе комунікативне розвивальне педагогічне середовище, де майбутні вчителі початкової школи могли б здійснювати аналіз власної діяльності, самооцінку й погоджувати її з оцінкою інших за умов інтерактивного навчання, яке значно підвищує якість підготовки фахівців, оскільки результат навчання для студентів не як привід отримання певної оцінки, не як підстава складання заліку чи іспиту, а як особистісне досягнення, власний шлях професійного становлення. В умовах такого середовища в результаті безпосереднього усвідомленого включення студентів в навчально-виховний процес забезпечуються особистісні зміни студентів, а отже, і якість підготовки.

Існують основні компоненти професійної готовності майбутніх учителів до використання сучасних новітніх цифрових технологій у початковій школі, а саме: 1) спрямованість на оволодіння сучасними новітніми цифровими технологіями; 2) готовність до використання засобів сучасних новітніх цифрових технологій у майбутній професійній діяльності; 3) комп'ютерна грамотність; 4) урахування психолого-педагогічних особливостей використання комп'ютерної техніки молодшими школярами; 5) урахування дидактичних аспектів викладання художньо-естетичних дисциплін у початковій школі.

Бурхливий розвиток новітніх інформаційних технологій протягом останніх п'яти років наклав певний відбиток на розвиток особистості сучасної дитини. Зокрема, використання сучасних 3D-технологій стають новим зображально-виражальним засобом, розширюючи акустичний і візуальний простір. Потужний потік нової інформації, реклами, застосування комп'ютерних технологій у телебаченні, поширення ігрових приставок, електронних іграшок і комп'ютерів суттєво впливають на виховання дитини та її сприйняття навколишнього світу. Істотно змінюється й характер її улюбленої практичної діяльності – гри, улюблені герої та захоплення дитини. Зауважимо, що комп'ютерні ефекти сприяють конструюванню віртуального часопростору з реалістичною візуальною переконливістю. Характерними для художньо-пізнавальної діяльності молодших школярів про віртуальну реальність є нестандартні візуальні рішення, поєднання різних жанрів і стилів.

Починаючи навчатися в школі, дитина може відчути певний дискомфорт. Не в усіх школах сьогодні є оснащені технологічні класи, навчальні програми, а застарілі методичні прийоми призводять до істотного зниження мотивації навчання школярів, змушуючи вдумливих педагогів шукати сучасніші засоби й методи навчання.

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя людини. Генеральний директор компанії «Майкрософт Україна» В. Лановенко зауважує: «У сучасному суспільстві інформаційні технології перестали бути окремою обмеженою сферою економіки і бізнесу. Вони є об'єднувальною основою для побудови світового інформаційного співтовариства, активно впливають на визначення вектора світового прогресу» [1]. В цих умовах кардинальних змін потребує й система шкільної освіти. Сьогодні не можна вважати викладання дисциплін якісним, якщо вчитель не використовує у своїй роботі з учнями комп'ютерні технології та Інтернет.

У процесі дослідно-експериментального дослідження виявлено, що впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес початкової школи є доцільним і перспективним. Зокрема, досі провідне місце у викладанні предметів посідають традиційні засоби – дошка, крейда та друковані джерела (підручники, зошити з друкованою основою). Завдяки використанню сучасних новітніх цифрових технологій навчальне середовище можна доповнити відео, звуком, анімацією. Усе це значно впливає на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, інтересу до предмета та

навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів, оскільки молодші школярі вже готові до роботи із сучасними новітніми цифровими технологіями: вони знають, що таке комп'ютер, здебільшого вміють ним користуватися, у них відсутній психологічний бар'єр: діти не бояться, що зламається машина, бракуватиме знань упоратися з нею тощо.

Учителів використання сучасних новітніх цифрових технологій дає змогу заощадити час і максимально ефективно реалізовувати повсякденні справи й обов'язки як фахівцеві: готуватися до уроків (складати конспекти, добирати дидактичні матеріали), батьківських зборів, виховних годин, різноманітних виступів на педрадах, засіданнях методичних об'єднань, семінарах; оформлювати документацію; в оперативному режимі відстежувати результати навчальної діяльності учнів; налагоджувати спілкування з батьками своїх учнів; обмінюватися з колегами досвідом роботи, власними методичними надбаннями; обговорювати з ними актуальні питання навчання та виховання школярів; швидко отримувати й систематизувати потрібну інформацію.

Отже, використання сучасних новітніх цифрових технологій сприяє полегшенню роботи майбутнім учителям початкової школи, а навчання дітей робить цікавішим і ефективнішим.

Цифрові технології дають змогу легко змінювати будь-які елементи анімаційного зображення. Трансформуються та примножуються зображально-виражальні можливості анімаційного мистецтва, що безпосередньо впливає на процес створення анімаційного образу [6, 173-177].

Зокрема, у початковій школі на уроках «Трудове навчання», «Сходинки до інформатики», «Образотворче мистецтво» поняття «анімація» набуває нової сутності з розвитком комп'ютерних технологій.

У редакторі MS Word для зазначених вище уроків учитель початкових класів може розробити різноманітні матеріали: картки із завданнями, тести, алгоритми поетапної роботи виробів, схеми, технологічні картки, ілюстраційні композиції.

Power Point – програма, яка дає змогу створювати та демонструвати яскраві презентації на будь-яку тему. За допомогою цих презентацій можна демонструвати різноманітні ілюстрації, фото- й відеоматеріали, портрети, історичні документи, механізми і явища [5, 92].

Використання Power Point дає змогу:

- ілюструвати будь-яку інформацію матеріалами з високою якістю зображення (репродукціями, діаграмами, таблицями, фото, а також аудіо- та відеоматеріалами), тим самим зацікавлюючи молодших школярів навчальним матеріалом та заохочуючи їх до його вивчення;
- створювати гіперпосилання для забезпечення зворотного зв'язку, який уможливорює здійснення автоматизованого контролю й коригування дій учня, надання йому рекомендацій щодо подальшої роботи;
- пристосовувати темп подачі матеріалу до потреб аудиторії безпосередньо в процесі демонстрації, залишаючи час для можливих пояснень і уточнень; адаптовувати навчальні програми та представлення матеріалу до власних вимог, потреб і можливостей учнів;
- використовувати створені презентації безліч разів будь-коли та будь-де, зокрема й у процесі самостійного опрацювання учнями навчального матеріалу за створеними презентаціями;
- забезпечувати міжпредметні зв'язки (наприклад, образотворче мистецтво, українська мова, літературне читання, математика, сходинки до інформатики тощо).

Microsoft Publisher – це унікальна настільна видавнича програма з величезними можливостями її використання в процесі викладання будь-якого предмета. За допомогою цієї програми можна створювати понад 20 видів друкованої продукції, починаючи з різноманітних бюлетенів і закінчуючи вітальними листівками.

Робота майбутніх учителів початкової школи з програмою Microsoft Publisher дає змогу отримати реальний продукт своєї діяльності у вигляді газети, журналу, буклету й ін. Вона використовується для:

- оформлення й представлення результатів індивідуальної та групової роботи;
- створення презентацій;
- оформлення творчих проєктів;
- підготовки повідомлень у привабливій формі;
- оформлення буклетів;
- випуску газети, інформаційного бюлетеня;
- створення каталогів;
- написання святкових привітань і виготовлення вітальних листівок;
- видання тематичних календарів;
- укладання програм заходів, що проводяться в навчальному закладі;
- оформлення різноманітних оголошень, зокрема й рекламних, запрошень, інформаційних табличок, грамот, поштових листівок, візитних карток, бланків, конвертів тощо [5, 93].

Отже, основними складовими інтерактивних уроків є вправи й завдання, які виконують учні. Основна відмінність інтерактивних вправ і завдань від традиційних полягає в тому, що, виконуючи їх, учні не стільки закріплюють раніше вивчений матеріал, скільки вивчають новий. Тому, організовуючи навчальний процес, який спирається на використання інтерактивних методів навчання, маємо враховувати процес пізнання всіх учнів, студентів групи. Спільна діяльність означає, що кожен вносить свій особистий, індивідуальний внесок, у процесі роботи йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності. Інтерактивні методи можуть застосовуватися під час організації викладачем таких видів праці зі студентами (учнями): тематичних занять, тимчасових творчих колективів у процесі роботи над навчальним проєктом, формування портфоліо студента (учня),

дискусій і обговорень спірних питань, що виникли в колективі, для створення освітніх ресурсів (курсів лекцій, тренінгових матеріалів, дипломних робіт, творчих робіт, аудіо- та відеоматеріалів тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Використання інформаційних технологій в навчально-виховному початкової школи: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wiki.moodle.dp.ua/index.php/Використання_інформаційних_технологій_в_навчально-виховному_початкової_школи. – Назва з екрану.
2. Гриневич Л. Серпневі педагогічні конференції 2016-2017 навчального року / Л. Гриневич // Серпневі конференції – 2016: метод. рекомендації щодо змісту і форм проведення; укладачі О.В. Половенко, Л.М. Кірішко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», 2016. – 88 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
4. Кравчук Оксана Показники результативності та рівні підготовки майбутніх учителів до застосування сучасних інформаційних технологій / Оксана Кравчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – Вип. 34. – 2010. – С. 36.
5. Сучасні освітні технології мовної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування: метод. посібник / авт.: С.М. Вдович, О.В. Палка. – К.: Педагогічна думка, 2013. – 128 с.
6. Шаповал О. Вплив комп'ютерних технологій на нові жанрово-тематичні утворення у кінематографії / О. Шаповал // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва: зб. наук. праць. – № 2. – Х.: ХДАДМ, 2012. – С. 173-177.

Н.Е. КОЛЕСНИК. ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ СОВРЕМЕННЫХ НОВЕЙШИХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Резюме. В статье представлены исторические сведения относительно возникновения интерактивного обучения; раскрыты особенности подготовки будущих учителей начальной школы к использованию современных новейших цифровых технологий в творческой деятельности учеников; выяснено, что использование современных 3D-технологии, становятся новым изобразительно-выразительным средством и расширяют акустическое и визуальное пространство. Предложена технология использования графического редактора MS Word, программ Power Point, Microsoft Publisher.

Ключевые слова: интерактивное обучение, современные цифровые технологии, визуальное пространство, подготовка будущих учителей начальной школы, информационно-коммуникационные технологии.

N.Ye. KOLESNYK. TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO USE THE LATEST MODERN DIGITAL TECHNOLOGY IN THE CREATIVE ACTIVITIES OF STUDENTS

The summary. The paper presents the historical information on the emergence of an interactive learning. The main features of the prospective primary school teachers' training for using modern innovative and digital technologies in pupils' creative activities are revealed. It was found out that the usage of modern 3D technologies turns to new iconic and expressive tool and widens acoustic and visual space. The technology of using the graphics editor MS Word and such programmes as Power Point and Microsoft Publisher were suggested in the article.

Key words: interactive learning, modern digital technologies, visual space, prospective primary school teachers' training, information and communication technologies.

**Рекомендовано до друку.
Канд. пед. наук, проф. В.І. Тищук.**

Одержано редакцією 01.03.2017 р.

УДК: 378.09 + 371.1: 373.3

З.М. ОНИШКІВ

ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Резюме. У статті розкрито зміст освітніх інновацій у початковій школі, з якими повинні бути обізнані майбутні вчителі в процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Виділено інновації у навчанні молодших школярів, які охоплюють зміст навчання (авторські школи М. Чумарної, М. Гузика, програма «Крок за кроком»), методи (інтерактивні методи, метод проектів, методи школи ейдетики, методи навчання у досвіді Ш. Амонашвілі, С. Логачевської, С. Лисенкової, В. Едігея, С. Потапової), форми (різні види нестандартних уроків), засоби (комп'ютерна мультимедіа, аудіовізуальні засоби) навчання. Названо інноваційні підходи в оцінюванні молодших школярів, основні орієнтири виховання учнів.

Ключові слова: освітні інновації, інноваційні методи навчання, інноваційні форми навчання, інновації в оцінюванні, основні орієнтири виховання учнів.

© З.М. Онишків, 2017